

LEDENMAGAZINE JONGE DEMOCRATEN

DEMO

Editie 1 | Jaargang 41 | Zomer 2025

**Interviews
kandidaten
voor LB**

**Interview met
Anne-Marijke Podt**

**Intersectionaliteit bij
demonstraties**

**Interview met
Bob van den Bos**

Thema editie

Dom

Inhoudsopgave

04 Interview
D66-kamerlid Anne-Marijke Podt

08 Interview
Kandidaat-bestuurslid Leden

09 Interview
Kandidaat-bestuurslid Organisatie

10 Inhoudelijk
Intersectionaliteit is geen dommigheid

12 Interview
Kandidaat-bestuurslid Penningmeester

13 Interview
Kandidaat-bestuurslid Secretaris

14 Inhoudelijk
Going through the Moties

18 Interview
Bob van den Bos | Geestelijk Vader van de JD

20 Interview
Kandidaat Politiek

21 Interview
Kandidaat Voorzitter

22 Interview
Kandidaat Voorzitter

23 Interview
Kandidaat Voorzitter

24 Inhoudelijk
Maakt Sociale Media ons Dommer?

26 Reflectie
Onze politieke blunders

28 Zomercongres
Memes en Colofon

Woord vooraf

Lieve Jonge Democraten,

Een slim thema voor een DEMO-magazine is breed genoeg om veel verschillende stukken te kunnen kapstokken: dan hoeven we ons niet in al te veel bochten te wringen. Het thema 'dom' is daarvoor ideaal. Want in tijden van het perfecte leven op sociale media (zie ook pagina X) is het goed om te onthouden dat iedereen wel eens iets doms zegt of doet. Dat maakt ons menselijk.

Dit magazine stelden we de domvraag aan LB-kandidaten, maar ook aan Tweede Kamerlid Anne-Marijke Podt, die zich verkeek op een klein trapje en met een gescheurde knieband en ijs op haar been, haar initiatiefvoorstel moest verdedigen. Overigens kan de slimme zoeker het fragment online terugvinden.

Er kan ook worden gesteld dat de DEMO een beetje dom was, doordat DEMO-redacteuren en LB-kandidaten dit jaar wel erg met elkaar verward waren. Maar als Kees Berghuis van VVD-persman naar WNL-hoofdredacteur kan jobhoppen, kunnen wij ons ook een beetje flexibiliteit permitteren. Nogmaals: dom zijn we allemaal wel eens. Hans van Mierlo was immers tegen de oprichting van de JD (Pagina X)

Weet je wat tot slot ook dom is? Twee JDaters met een relatie die samen de hoofdredactie vormen. Daarom is het goed dat wij op het Septembercongres ruimte gaan maken voor een nieuw (platonisch!) DEMO-bewind dat de podcast, het magazine en andere leuke producties voort kan zetten. Lijk je dat leuk? Of wil je de redactie volgend jaar versterken met je eigen creatieve baksels? Spreek ons vooral aan op het congres. Of stuur een vrijblijvend berichtje naar demoredactie@gmail.com.

Om mogelijke kandidaat-redacteuren te testen hebben we in dit magazine, geheel bewust, wat taalfoutjes verstopt. Weet jij ze allemaal te vinden? Stuur ze dan op naar demoredactie@gmail.com of spreek ons aan tijdens het congres. De persoon die de meeste taalfouten vindt, mag zichzelf kronen tot uitverkoren leider van het leukste orgaan van de JD.

Het zou dom zijn om het niet te doen.

Richard Korpel en Izabella Voortman

Hoofdredactie van de DEMO

“Je mag best iets verwachten van mensen die hier komen. De taal leren lijkt me het minimum.”

Interview met Anne-Marijke Podt

Van spindoctor Raymond Mens krijgen D66 en Rob Jetten vaak de kritiek dat ze niet kunnen doseren in hun publieke optredens en daarmee aan overkill doen. Het is ditmaal echter niet de schuld van Anne-Marijke Podt (50) dat ze zowel fysiek als via het papier op dit congres haar stempel drukt. De DEMO was zelf enorm benieuwd hoe het D66-Kamerlid met portefeuilles als migratie en stikstof zich tussen alle domheid staande weet te houden. “Als ik het goed doe, kan ik meer doen op een dinsdag dan sommigen in tien jaar carrière.”

Hoe kunnen we ons verhaal op migratie, dat niet altijd bij mensen aankomt, verbeteren? “Dat is de hamvraag natuurlijk. De makkelijke frames zijn “We gooien de grenzen dicht”, of “Iedereen is welkom”. Het ligt natuurlijk iets ingewikkelder dan dat. Wij zeggen: mensen die vluchten voor oorlog en geweld zijn welkom in een rijk, open land. Maar je moet goed kijken wie er binnenkomt en wie terug moet. Gelukkig hebben we daar met Europa nu goede afspraken over gemaakt. Maar migratie gaat natuurlijk ook over studenten en arbeidsmigranten. Bij die laatste groep moeten we beter kijken: Wat voor economie zijn we nu? Bij een hoogwaardige, duurzame economie hoort niet dat je mensen hiernaartoe haalt om onder slechte omstandigheden in slachthuizen te werken.”

Hoe kunnen we die simpele frames dan beantwoorden? “Door te vragen wat de populistten nou echt bedoelen. Toen PVV-Kamerlid Mai-kel Boon zei helemaal geen

arbeidsmigranten meer te willen, vroeg ik of de kassen in het Westland, waar veel PVV-kiezers zitten, het ook zonder arbeidsmigranten moesten doen. Hij zei dat ze vroeger na school ook prei gingen planten. Dat moet dan maar weer gewoon. Ik denk niet dat de mensen in het Westland dat nou zo’n goed idee vinden. Als je doorvraagt wordt het verhaal al snel heel dun.”

U heeft dagelijks met zulke uitspraken over prei planten te maken, maar de mensen in het Westland krijgen dit misschien niet te horen. “Nou, het voordeel is dat we ook goed met onze lokale mensen samenwerken. De fractievoorzitter van D66-Westland heeft de dag erna een interview gegeven aan de lokale krant. Hij noemde het naïef en nodigde het Kamerlid uit om een keer te kijken hoe ze tegenwoordig planten.”

“Ik vind het niet behulpzaam om heel boos of verontwaardigd door het leven te gaan, maar deze minister maakt het soms wel moeilijk.”

Het nadeel is wel dat je met doorvragen vooral de PVV aanvalt en niet aan je eigen verhaal toekomt. “Weet ik niet. Er zijn allerlei manieren waarop je op dit thema praat over je eigen verhaal. Dat leunt op pilaren als echte keuzes maken, mensen die vluchten voor oorlog en geweld opvangen, het spreiden van overlast, een goede asieltaken opzetten, en meedoen vanaf het begin.”

Dus meer waardigheid en menselijkheid. “Hmm, ja. Maar ook meer realisme in het hele verhaal, want meedoen komt van twee kanten. Vorige keer bespraken we in de fractie dat we het best een goed idee vinden om het leren van onze taal in AZC’s te verplichten. Dat is het nu niet. Je mag best iets verwachten van mensen die hier komen. De taal leren lijkt me het minimum.”

Wat vindt u van het recente NSC-idee om uitgeprocedeerden van een enkelband te voorzien? *Lacht* “Om in de sfeer van het artikel te blijven: dat vind ik een dom idee. Dan heb je weinig begrepen van hoe enkelbanden werken en hoe het hele systeem rond uitgeprocedeerden werkt. Soms verdwijnen ze even naar Duitsland en komen ze dan weer terug, en waar die enkelband dan is gebleven...”

Soms verdwijnen er ook kinderen uit AZC’s. Wat moeten we doen om hen meer te beschermen? “Je moet beginnen met fatsoenlijke opvang, ook voor mensen die moeten vertrekken. Dit kabinet stopt met de Landelijke Vreemdelingenvoorziening. Daar worden ze geholpen met begeleiding terugkeer, en gesprekken in zulke centra hebben meer zin dan een enkelband. Ook dat is weer dom. Je kan vinden dat die mensen hier überhaupt niet moeten zijn, maar ze zijn er wel.”

De media vergroot dit soort proefballon-netjes over enkelbanden wel uit. “Nouja, het heeft even in de Telegraaf gestaan. Maar zo’n losse flodder van NSC, die op één zetel in de peilingen staat, daar lig ik niet wakker van.”

Wat ik wel problematisch vind is dat Faber stukken rood vlees in de arena blijft gooien, waar iedereen als een dolle hond opduikt. Dat leidt af van wat ze haar kiezers heeft beloofd. Zij heeft gezegd te zorgen voor minder mensen. Dat doet ze niet. Ze lost niet de problemen van Ter Apel op, maar gaat wel een heel verhaal houden over het cancelen van uitjes naar de Efteling. Dan denk ik: Doe. Je. Werk.”

Je hebt ook actiegroepen die het uitzetten tegenhouden. D66 staat voor vrijheid. Voor mij (Izabella, red.) hoort daarbij de vrijheid om zelf te bepalen waar je mag wonen. Hoe moeten we daar ideologisch instaan? “Nou ik vind niet dat iedereen altijd mag bepalen waar die zelf wil wonen. Ik voel dat op een basaal niveau ook wel, maar ik denk dat je realistisch moet zijn. Je wil mensen ook goed begeleiden bij hun stappen in Nederland. En je moet prioriteit leggen bij mensen die het hard nodig hebben: oorlogsvluchtelingen. Dan kunnen mensen in het land het nog dragen.”

“Ik vind het mooi dat groepen zoals MiGreat zich uitspreken en begaan zijn, en ik ken ze ook goed, maar ik denk niet dat het uiteindelijk helpt. Volgens het SCP is een heel groot deel van Nederland gewoon voor opvang van oorlogsvluchtelingen, maar door alle berichtgeving over Ter Apel en het getoeter van Wilders en Faber, gaan ze zich afvragen of het allemaal wel goed gaat. Het levert meer op als je ook die mensen mee kan krijgen.”

Moeten uitgeprocedeerden dan gecriminaliseerd worden? “Ook weer een dom idee. Je maakt het leven van die mensen zo onveilig en kwetsbaar voor uitbuiting en mensenhandel. De politie heeft geïnvesteerd om bij die mensen op de radar te komen, als ze illegaal worden stappen ze nooit meer naar de politie. De grootste tegenstander van dit systeem is dan ook de politie. En ik vind het ook raar: je bent geen crimineel alleen omdat je hier bent.”

“Ik stel me ook wel eens voor dat ik niet in de Kamer had gezeten. Dan zat ik thuis op de bank voor mijn televisie te schreeuwen.”

Wat is een van de domste dingen die jijzelf hebt gedaan in de politiek? “Toen ik in de gemeenteraad van Utrecht zat, moest ik mijn initiatiefvoorstel verdedigen om dak- en thuisloze jongeren beter te helpen. Ik had me mooi aangekleed en hoge hakken aangetrokken. Maar de raadszaal kent twee kleine trapjes en daar ben ik voor het oog van de camera vanaf gevallen. Ik heb nog wel het voorstel ingediend met een zak ijs op mijn been. Maar daarna heeft m'n collega me op een bureaustoel naar de lift gereden. Ik had mijn enkelbanden gescheurd. Voldoet dat aan de criteria?”

Anne-Marijke Podt

Geboren in Papendrecht in 1975.

1994 - 2002 Master's Degree in Innovatiemanagement, Technische Universiteit Delft; Faculteit Industrieel Ontwerpen.

2016 Raad van advies van het vluchtelingenprogramma Inclusion van de Universiteit Utrecht

2014-2021 Gemeenteraadslid in Utrecht.

2011-2021 Country manager Kenya, International Institute for Communication and Development (IICD)

September 2021-Lid van de Tweede Kamer voor D66.

Portefeuilles/expertises
Asiel & migratie;
Arbeidsmigratie;
Landbouw, natuur en voedsel;
Koopkracht en arbeidsmarkt;
Initiatiefwet Voltooid Leven;
Sekswork en mensenhandel

Stikstofprobleem

Heeft u ook wel eens zelf iets doms gezegd?

“Na twaalf jaar in de politiek zullen dat misschien wel honderd dingen zijn. Met medewerkers kijk je achteraf het debat terug en zie je minder handige momenten. Ik had vorige week een enorme aanvaring met Faber in de plenaire zaal. Soms is het op dat moment lastig om rustig te blijven. Ik vind het niet behulpzaam om heel boos of verantwoordigd door het leven te gaan, maar deze minister maakt het soms wel

U windt zich dus vaak op over Faber. Wat doet zij juist slim?

“Zij communiceert goed naar haar achterban. En heel consequent en herhalend. Dat kan houderig en robotachtig overkomen, maar ik denk dat de boodschap land.”

Dan heeft u ook nog stikstof in de portefeuille. BBB is daar heer en meester. Zijn er dingen die jullie gezamenlijk hebben weten te realiseren op dit onderwerp? “Nou, heer en meester... Bij stikstof geldt dat er ook eigenlijk een hele grote meerderheid is om dit serieus aan te pakken. Ik heb de afgelopen maanden heel veel boeren gesproken die zeggen dat er wat moet gebeuren.”

“Maar het blijft buitengewoon teleurstellend als je ziet dat twaalf bewindspersonen zich twee maanden lang in een hok hebben opgesloten, alleen maar ruzie hebben zitten maken en dat ze dan komen met iets wat nog niet het begin van een oplossing is.

Dan kan je als VVD niet meer met droge ogen zeggen dat je de vergunningverlening op gang helpt, want je houdt deze mensen in het zadel. En er moet echt boter bij de vis, want alles zit vast, van huizen tot duurzame energievoorziening”

Kunnen we dit voorkomen bij de kader-richtlijn water voor 2027?

“Dat zal heel moeilijk worden. We zijn vorige week naar Denemarken geweest met de commissie, en daar is het wel gelukt om overeenstemming over de waterkwaliteit te krijgen door een maatschappelijk akkoord te sluiten, wat hier ook het idee was, en daarna pas een politiek akkoord. De politiek heeft zich daarna eraan gecommitteerd, wat ook zekerheid geeft voor boeren en natuurorganisaties. Boeren kunnen dan weer naar de bank en investeren”.

“We begonnen dit gesprek over hoe je het veel beter aan mensen kan uitleggen. Wat we in Denemarken zagen is dat iedereen daar bij een fjord woont, erlangs wandelt of erin zwemt. Daar kwamen dooie vissen bovendrijven. Dat was heel zichtbaar. Als ik hier op het domplein tien mensen vraag wat ze van stikstof vinden, dan zal de helft je glazig aankijken. En terecht. Dus net als bij migratie is het aan ons om te laten zien dat stikstof impact heeft op ons allemaal.”

“Ik zit op een unieke plek in Nederland waar ik meer kan doen op een enkele doordeweekse dinsdag dan sommige mensen in tien jaar carrière.”

Wat motiveert u het meeste op dit moment?

“Ik krijg veel van mensen te horen over hoe vreselijk de ministers zijn en hoe zwaar ik het moet hebben. Maar ik stel me ook wel eens voor dat ik niet in de Kamer had gezeten. Dan zat ik thuis op de bank voor mijn televisie te schreeuwen. Nu kunnen we samen die rechtse wind, die niemand helpt, bestrijden.”

“Ik zit op een unieke plek in Nederland waar -als ik het goed doe- ik meer kan doen op een enkele doordeweekse dinsdag dan sommige mensen in tien jaar carrière. Ik ben nu bezig met een initiatiefwet die het bijvoorbeeld makkelijker maakt om nieuwkomers aan te nemen. Dat betekent minder personeelstekorten, meer mensen die sneller de taal leren, et cetera. Ook in het huidige klimaat vind je daar wel een meerderheid voor. Het is allemaal work in progress, maar als ik dat soort dingen kan doen ben ik best een gelukkig en gemotiveerd mens”.

▶ Waar vind je de JD soms dom in?

"Kritiek geven op de JD doe ik niet vaak of graag. Wat ik denk ik dom vind is dat we bijna allemaal hoog- opgeleid zijn. Een beetje elitair ook. Ik ben zelf mbo'er geweest en ik vind het leuk om wat meer mbo'ers te hebben. Ze hebben bijvoorbeeld een heel ander beeld op onderwijs, wat gewoon een belangrijk onderwerp voor de JD is. Daar leer je van."

"Een LB-jaar is eigenlijk te leuk om over te slaan"

Wat wil je daaraan doen in jouw jaar?

"De hand uitsteken naar andere groepen. Bij Arnhem-Nijmegen zijn we meer langs mbo-scholen gegaan. Daar zaten soms echt parels tussen. Jongeren die een stem hadden en mooie verhalen konden vertellen."

Hoe ben jij van plan meer leden te binden aan de JD?

"Sommige tennis- en voetbalverenigingen hebben bijvoorbeeld een buddy-to-buddy-systeem. Dus het koppelen van nieuwe leden met oude leden. Dat zijn twee vliegen in één klap, want je activeert ook een ouder, slapend lid. Een ander idee is de werk-

INTERVIEW

groepen en afdelingscommissies meer te promoten. De JD wordt zoveel leuker als je actief wordt."

Wat wil je daaraan doen in jouw jaar?

"Lang verhaal. Ik heb tegen iedereen gezegd dat ik geen Landelijk Bestuur wilde doen omdat ik mijn opleiding af wilde maken. Toen werd ik opeens door de OrCo geappt met een prachtig verkooppraatje. Toen ging ik twifelen. Een LB-jaar is eigenlijk te leuk om over te slaan. Het is iets wat school niet kan geven en ik ook niet altijd kan doen, want straks heb ik geen tijd meer. Mijn hart ligt bij de JD en ik wil er niet achterkomen dat ik spijt heb dat ik er niet meer voor betekent heb."

Herken je een roddelcultuur binnen de JD?

"Ja, er is zeker een roddelcultuur. Maar roddels hoeven niet altijd erg te zijn. Die maken een vereniging ook een beetje levendig. Ze kunnen ook positief zijn. Maar ik trek wel altijd de grens bij wat voor roddels het zijn. Als ze gefabriceerd zijn of een persoon schaden, wordt het dubieus. Daar moeten we als JD'ers goed op letten."

Stel: Er is een politieke transfermarkt. Wie komen er in team D66 van andere partijen?

Jesse Klaver, omdat ik de bromance met Rob Jetten wil versterken."

DOUWE Brandenbarg

Kandidaat Leden

Leeftijd 24 jaar	Afdeling Arnhem-Nijmegen
Studie Rechten	Functie Voorzitter - JD Arnhem-Nijmegen

▶ Hoe wil je de functie straks vormgeven?

"Ten eerste moet de kennisoverdracht tussen nieuwe leden en oude leden geborgd zijn. Die groepen moeten elkaar nog kunnen vinden. Je merkt

dat oude leden vooral voor gezelligheid komen. Voor nieuwe leden is een inhoudelijke activiteit juist laagdrempeliger, omdat je minder hoeft te praten. Ten tweede draaien de afdelingsactiviteiten niet allemaal even goed vanwege het beperkte aantal actieve leden. Daar moet je de hand reiken met promotie en ook kijken of je afdelingen meer aan elkaar kan koppelen.

Ten derde is een nieuwe ledendag leuk, maar je moet ook zorgen dat ze daarna goed terecht komen. Als ze aan hun lot worden overgelaten, bindt je ze niet, dus congresbuddy's en theetjes doen met nieuwe leden is echt een goed idee.

Tot slot wil ik bij het organiseren meer het accent leggen op de regio. Het hoeft niet in Timboektoe, maar met goede ondersteuning en reclame kunnen activiteiten ook verder weg georganiseerd worden. Ik ben zelf een randstadkindje en was tot voor kort nog nooit in Friesland geweest."

Zouden er verplicht een man en vrouw op de inspreeklijst van congressen moeten zijn?

"Dat denk ik niet. We hebben waarschijnlijk niet genoeg vrouwen die zelf willen spreken

INTERVIEW

verplichten vind ik dan niet de juiste maatregel. Ik geloof er meer in dat we mensen de tools bieden en kijken naar wat er voor hen ontbreekt om bepaalde stappen te maken. Ik heb zelf het vorige congres niet een keer ingesproken. Omdat ik druk was en het spannend vond, maar ook omdat ik dacht dat ik niets nieuws toe te voegen had. Jezelf op die manier censureren is wel een beetje een vrouweneigenschap die mannen veel minder snel hebben, ook al is hun punt al zes keer gemaakt."

"Ik wil meer het accent leggen bij de Regio"

SHANIQUA MONSELS

Wat ga jij anders doen dan het huidige bestuur?

"De interne communicatie. Afdelingen hebben het erover dat ze soms weinig meekrijgen, terwijl ze mee hadden kunnen helpen met organisatie of promotie. Het is belangrijk om de lijntjes kort te houden en te zorgen voor heldere communicatie."

Aan welke Olympische Sport zou je mee willen doen?

"Wat weinig mensen weten is dat ik op hockey zit. Daar ben ik echt een heel ander persoon. Meer zuipen en minder braaf."

Kandidaat Organisatie

Leeftijd 23 jaar	Afdeling Leiden-Haaglanden
Studie Rechten	Functie Politiek Adviseur Diversiteit, inclusie en participatie - JD

Intersectionaliteit is geen dommigheid

Foto: Freepik

Tekst: Mees Schenk

Zondag 12 november 2023 liep ik met tienduizenden anderen de klimaatmars in Amsterdam, die eindigde met een sprekersprogramma op het Museumplein. Eén van die sprekers was Greta Thunberg, boegbeeld van de wereldwijde klimaatbeweging. Kort voordat zij het podium opkwam, werd de toespraak van een Palestijnse activist afgebroken, nadat deze de leus “From the river to the sea, Palestine will be free” had geroepen en Israël een terroristisch land had genoemd. Niet lang daarna betrad Thunberg het podium. Ze

verdedigde de uitspraken. “Als klimaatbeweging moeten we luisteren naar de stemmen van degenen die onderdrukt worden en vechten voor vrijheid en gerechtigheid,” zei ze. “Zonder internationale solidariteit geen klimaat- rechtvaardigheid.” Voor een man - in een jas van de waterschapspartij ‘Water Natuurlijk’ - ging dit te ver. Hij stormde het podium op, griste de microfoon uit Thunbergs handen en riep: “Dit is een klimaatmars – geen politieke bijeenkomst!” Het tafereel deed denken aan een sketch uit Van Kooten en De Bie. Hoewel ik me enigszins kon verplaatsen in waar die meneer vandaan kwam – op het eerste gezicht lijken Palestina en

het klimaat ook twee verschillende thema’s – deed zijn boodschap mij wel gniffelen. Want wat is een klimaatmars anders dan een politiek protest? Wie moet er aangesproken worden, als het niet de politiek is? De elite? Shell wellicht? Kort geleden herhaalde zich dit tijdens het zogenoemde Rode Lijnprotest, waar op 18 mei 10.000 mensen een mars liepen door Den Haag om zich tegen de genocide in Gaza uit te spreken. Ook daar liep de precieze focus soms uiteen. Volgens activisten die leuzen riepen als “Free Palestine” kregen zij tijdens de mars opmerkingen naar hun hoofd zoals: “Daar gaat het nu toch

niet over?” en zo zou er door andere protestanten zijn gezegd dat het een mensenrechtenprotest was, in plaats van een pro-Palestina demonstratie. Als je de afgelopen jaren wel eens bij een woon-, onderwijs-, klimaat-, of antiracismeprotest bent geweest, heb je ze vast gehoord uit de speakers en over de pleinen: leuzen die op het eerste gezicht weinig met het onderwerp te maken lijken te hebben. Uit eigen ervaring weet ik dat dit voor mensen die voor het eerst meelopen verwarrend kan zijn. Ze herkennen de leuzen niet, en voelen zich soms meegetrokken in iets waar ze niet expliciet voor hebben gekozen.

In deze column leg ik uit

Ze roepen niet "let's change the subject", maar "vergeet het grotere plaatje niet"

waarom protest per definitie politiek is, wat intersectionaliteit betekent, en waarom het dus allesbehalve dom is om verschillende strijdpunten met elkaar te verbinden.

Intersectionaliteit voor beginners (en mannen in groene jassen)

In 1989 introduceerde jurist Kimberlé Crenshaw de term intersectionaliteit: het idee dat onderdrukking zelden op

zichzelf staat. Dat verschillende vormen van maatschappelijk onrecht en ongelijkheid met elkaar samenhangen. Intersectionaliteit gaat dus over verwevenheid. Systemen van onderdrukking – zoals racisme, seksisme, kolonialisme, homofobie, kapitalisme en ecologische uitbuiting – kunnen niet los van elkaar bestaan, maar versterken elkaar. Neem bijvoorbeeld klimaatverandering: die raakt niet iedereen op dezelfde manier. Degenen die het minst bijdragen aan de CO₂-uitstoot – zoals bewoners van de Global south – worden er het hardst door geraakt. En ze hebben ook de minste politieke macht om zich ertegen te verzetten. Door al die ongelijkheden buiten beschouwing te laten, krijg je een beweging die onbedoeld vooral opkomt voor mensen met de ruimte, middelen en veiligheid om bijvoorbeeld duurzaam te zijn. En laten die mensen nu meestal wit, westers en uit de middenklasse zijn. “Free Palestine.” “No justice, no peace.” “Trans rights are human rights.” Ze klinken misschien als afleiding van het hoofdonderwerp, maar zijn juist een verbreding ervan. Ze roepen niet: let's change the subject, maar wel: vergeet het grotere plaatje niet.

De schijn van neutraliteit

Mensen die zeggen “ik ben tegen klimaatverandering, maar politiek hoeft voor mij niet” stellen feitelijk: ik wil wel iets doen aan de gevolgen, maar niet

aan de oorzaak. Alsof je je huis wilt redden zonder de brand te blussen. Alsof je ‘voor het klimaat’ kunt zijn zonder iets te zeggen over koloniale extractie, fossiele subsidies of wie het hardst geraakt wordt. Neutraliteit is geen onschuldige positie. Het is een keuze om mee te draaien in het bestaande systeem. Juist in een tijd waarin zoveel met elkaar samenhangt, is “ik wil niet dat het politiek wordt” misschien wel de meest politieke uitspraak die je kunt doen – en de minst doordachte

Een intersectioneel protest is een slim protest

Intersectionaliteit op protesten is niet dom. Het is misschien verwarrend, ongemakkelijk en confronterend – maar juist daardoor slim, scherp en noodzakelijk. We mogen best wat kennis en luisterend vermogen van onze mede-protestanten verwachten. Want wie verandering wil zonder conflict, verwacht rechtvaardigheid met comfort. Wie een klimaatmars bezoekt en zegt “ik wil hier geen politiek”, heeft het niet begrepen. Een klimaatmars zonder politiek bestaat niet. Of beter gezegd: dat is politiek. Het is de keuze om alles bij het oude te laten, zolang het maar stil blijft. Geen gedoe. Geen leuzen die je niet begrijpt. Je van de domme houden. Ik ben van mening dat als we meerdere strijdpunten meenemen, dit ons wijst naar verandering die dieper gaat dan symptoombestrijding.

Hoe ben je eigenlijk bij de JD gekomen?

"Zodra ik mocht stemmen ben ik een beetje rond gaan kijken welke partij bij mij paste. En ik ken de JD ook omdat mijn moeder erbij heeft gezeten. Dat waren echt de beginjaren, eind jaren tachtig."

Waarom heb je je gekandideerd?

"Na twee jaar afdelingspenningmeester te zijn, dacht ik dat ik ook wel landelijk zou moeten doen. Het LB lijkt me een leuke, gezellige ervaring. En penningmeester sluit goed aan op wie ik ben en wat ik naast de JD doe. Ik ben namelijk assistent-accountant en ga nu door voor accountant."

"Ik kan nee zeggen als het moet."

Welke concrete plannen wil je naar de functie meenemen?

"Het beleid van Manish is goed en kan voortgezet worden. En het is een beetje technisch, maar ik wil wel als boekhouder kijken of we dezelfde grootboekregels kunnen hanteren. Zo wordt het uniformer. Ik wil ook kijken of we meer met E-boekhouden kunnen doen en minder met Excel. Daardoor sluiten de posten goed op elkaar aan en kan de begroting samen-

INTERVIEW

MEREL WARMERDAM

Kandidaat Penningmeester

Leeftijd 26 jaar	Afdeling Leiden-Haaglanden
Studie Accounting	Functie Penningmeester - JD Leiden-Haaglanden

hangen met de cijfers. We hebben het programma, dan kun je het net zo goed gebruiken."

Welke politieke mening van jou is impopulair?

Het is niet echt een standpunt, maar je ziet vaak dat mensen zeggen dat ze bijvoorbeeld geen geld voor de tandarts hebben. Dat is bij sommige mensen zeker zo, maar het ligt voor een deel ook wel aan hoe je je huishoudboekje bijhoudt. Ik weet niet of alles van de overheid moet komen; mensen moeten misschien ook bewuster worden van hun uitgaven.

Ga je vaak nee moeten zeggen?

"Ik denk dat je als penningmeester altijd nee gaat moeten zeggen, want er zullen altijd verzoeken binnenkomen waar geen budget voor is. Dat heb je in goede en slechte jaren."

Ben je goed in 'nee' zeggen?

"Ik kan nee zeggen als het moet".

Heb jij een favoriete JD of D66-groepsapp?

"Ik vind mijn bestuursapp wel leuk."

Waarom is de JD soms een beetje dom?

"Ik denk dat de JD soms te voorzichtig is. Laten we wel wezen: we zijn de jongerenorganisatie van D66. Soms zijn we te veel met onze eigen interne drama bezig. Als je nu kijkt hoe het met D66 gaat, mogen we best wat meer onze tanden laten zien. Er zijn een hoop dingen die ze goed doen, maar ze zijn ook wel aan het hengelen naar de VVD-kiezer. We moeten oppassen dat D66 niet haar eigen visie en haar eigen profiel vergeet. Overigens vind ik dat het huidige bestuur hier scherp op is."

Veel kandidaten hebben dit jaar een slogan, toch heb jij er geen. Is daar een specifieke reden voor?

"Ik heb geen slogan inderdaad. Wat moet ik ook met een cliché-slogan: 'laten we ons samen verbinden of samenkomen'. Ik ben wie ik ben. Beoordeel mij op mijn achtergrond, ervaring en ideeën. Ik hoop niet dat mensen op mij stemmen door een slogan, maar omdat ze mij de beste kandidaat vinden."

Naast al het mooie zijn er vast wel zaken waar je het meest tegenop kijkt: wat zijn deze?

"Ik word niet heel gelukkig van veel moeten notuleren. Dan ben je vaak wat afwezig tijdens de vergadering. Het is opvallend om

INTERVIEW

TINO VAN ROSSUM

Kandidaat Secretaris

Leeftijd 27 jaar	Afdeling Utrecht
Studie Bestuurskunde	Functie Leden & Politiek - JD Utrecht

dit te zeggen als kandidaat-secretaris, maar ik heb er alle vertrouwen in dat dit goed gaat komen."

"Ik ben wie ik ben."

Wat zijn jouw uitdagingen de aankomende tijd?

"We hebben inmiddels een verouderde website. Normaal gesproken heb je om de vijf jaar een update, deze website gaat al ongeveer acht jaar mee. Je merkt dat er kuren zijn en dat consistentie ontbreekt. In de afdelingspagina's mag meer uniformiteit komen en daar wil ik met de afdelingssecretarissen aan gaan zitten. Tevens zullen de congressen ook piekmomenten zijn. Maar ik heb er alle vertrouwen in dat het goed komt."

Met welk PVV-standpunt ben jij het stiekem eens?

"Het standpunt over dierenwelzijn is nog wel sympathiek. Het is alleen jammer dat ze zich niet ook zo sympathiek over sommige groepen mensen uitspreken."

“Going through the Moties”- waar-om de JD-motiecultuur een dom systeem is voor politieke besluit-vorming

Tekst: Nikki Fredriksz

Ik ben al een tijdje een soort spooklid van de Jonge Democraten. Vroeger liep ik nog vrolijk rond als actief lid, tegenwoordig laat ik me alleen nog oproepen als iemand op een Ouija-bord de letters “OrCo” of “Mo-tiehelpdesk” schuift. Vraag je binnen de vereniging wie Nikki is, dan krijg je waarschijnlijk als antwoord: “Huh, wie?” Maar als goede tweede: “Oh ja, gaf zij niet die motietraining?”

En dat zou zomaar kunnen kloppen. Als ik de afgelopen jaren ergens een rol in heb gehad, dan was het wel als motieme-vrouw. Motiehelpdesk, motietrainer, CVZ: ik was het allemaal. Van moties herschrijven tot spreektijd aftellen, van indientips tot volgordebepaling. Nog wat verder terug was ik bestuurslid Politiek en lobbyde ik met aangenomen moties bij Kamerleden. De JD-delegatie naar het D66-congres was voor mij dan ook het summum van spanning en sensatie. Hele rijen JD'ers die achter elkaar naar de microfoon stormden, tot lichte paniek van D66'ers die zich afvroegen of dit een congres was of een overname. Ik weet nog hoe woedend ik werd toen een lid van de besluitvormingscommissie doodleuk zei dat JD'ers eigenlijk geen moties zouden moeten indienen op D66-congressen. Hij stelde voor dat we voortaan gewoon een half uurtje krijgen om “wat ideeën op te brengen”. Wat mij betreft een diep tragisch voorstel van een zure man die jongeren liever in een zaaltje achteraf wegzette dan liet meepraten. En voor de duidelijkheid: dit vind ik nog steeds.

Natuurlijk hebben wij als jonge D66'ers (ervan uitgaande dat je als JD'er D66-lid bent) het volste recht om moties in te dienen en het debat op te zoeken. Maar toch. De laatste tijd knaagt er iets. Misschien ben ik zelf ook een beetje zuur geworden, maar steeds vaker voelt het alsof we op JD-congressen vooral “door de moties gaan”.

We gaan er prat op dat we eens in de 10 jaar een idee hebben waar we 10 jaar eerder mee zijn dan de normale politiek, maar het grootste deel van de moties vind ik ongeïnspireerd nagepraat van de huidige kamerdebatten, BOOS-afleveringen of Lubach-filmpjes. Het voelt voor mij alsof moties een soort rite of passage zijn van de politiek-geïnteresseerde JD'er. Eerder een kans om de benodigde vlieguren voor public speaking te maken, dan een manier waarop we als vereniging zoeken naar ideeën die de samenleving fundamenteel kunnen veranderen.

“Ik ben bang dat het format van de motie ons politieke vuur eerder tempert dan aanwakkert.”

En begrijp me niet verkeerd: dit is geen aanval op jullie, beste leden. Jullie hebben ideeën zat, drive zat, visie zat. Dit is een aanval op de motie. Ik ben namelijk bang dat het format van de motie ons politieke vuur eerder tempert dan aanwakkert. En dat is zonde. Laat ik daarom aan de hand van wat regels in de definitie van de motie in het Huishoudelijk Reglement (Artikel 17) laten zien waar het wat mij betreft spaak loopt.

Artikel 17.1. Een Politieke Motie betreft een standpuntbepaling over één specifiek politiek onderwerp.

Een motie moet concreet zijn. Als CVZ en als bestuurslid Politiek heb ik moties ook zo beoordeeld. Geen vage formules als “De JD stelt voor te onderzoeken of er een commissie moet komen die gaat kijken naar de wenselijkheid van een onderzoek naar X”, maar gewoon: “De JD vindt X van Y.” Helder. Handig voor besluitvorming. Het voorkomt nietszeggende slogans die in het luchtledige blijven hangen. Maar die eis tot concreetheid heeft ook een keerzijde. Want als een motie per definitie over één specifiek onderwerp moet gaan, dan dwingt het format ons om het debat te voeren binnen bestaande, afgebakende thema's. En die thema's komen zelden uit onszelf. Ze komen uit het nieuws, uit de Kamerdebatten, uit de publieke verontwaardiging van de week. Dus wat we vinden, is zelden nieuw. In plaats van dat we nieuwe denksporen verkennen over waar we als samenleving heen willen, belanden we in de rol van beleidsambtenaren: we nemen een onderwerp dat al door de politiek wordt besproken, en we werken dit uit, accorderen of verwerpen het. En zo blijven we gevangen in de waan van de dag. Wat we juist nodig hebben zijn ideeën die het bestaande overstijgen. Richtingen in plaats van standpunten. Visies in plaats van beleidsreacties. Maar zulke ideeën zijn zelden ‘concreet’ genoeg voor een motie. En dus sneuvelen ze vroegtijdig, niet omdat ze niet goed zijn, maar omdat ze niet in het juiste format passen.

Artikel 17.4. De indiener van de Politieke Motie krijgt het woord.

Daarnaast is er simpelweg geen tijd voor een echt gesprek over visies, waarden of richting. De indiener krijgt één minuut om een idee te presenteren, en meestal gaat die minuut op aan het herhalen van wat er al in de tekst van de motie staat, omdat je er niet vanuit kunt gaan dat iedereen in de zaal haar gelezen heeft, maar ze wél allemaal gaan stemmen. Insprekers hebben dertig seconden. Daarna is het klaar. Er is geen ruimte om te reageren op anderen of de discussie gaandeweg te verdiepen; dat moet allemaal in de tweede minuut die de indiener pas aan het einde krijgt.

“In de praktijk komt het neer op een stokoud CVZ-lid dat zich afvraagt: “Was dit niet op het Wintercongres van '09?”

Dat is geen debat. Dat is een verzameling mini-monologen die elkaar nauwelijks raken en veelal dubbelop zijn. Sinds het laatste congres is wat mij betreft wel een verbetering in deze gang van zaken aangebracht van een tweede gespreksronde waar dus nog reactie op het slotwoord van de indiener mogelijk is. Dit is nog wel een lange weg verwijderd van een daadwerkelijk debat: het spreken blijft fragmentarisch.

Na een langdurige discussie vooraf zou het prima zijn om op deze manier te stemmen, maar die discussie vindt zelden plaats vóór het congres. Het congres is de discussie. En in die paar minuten lukt het niet om een onderwerp te verdiepen of samen tot een nieuw idee te komen. Dan werkt alleen wat al bekend is. Wat al ergens anders bedacht is. Bovendien is dit hele inspreekmodel inhoudelijk mager. Er is geen ruimte voor twijfel, voor een zoektocht, voor wederzijds begrip. We gaan niet na welke waarden er onder een voorstel liggen, we bouwen geen gedeelde visie, we ontleiden geen spanningen. En er komen ook geen meningen van buiten de JD de zaal in: alleen JD'ers mogen inspreken. En niemand gaat beweren dat wij een representatieve doorsnede van de samenleving zijn. Toch zijn dit de enige stemmen die je hoort. Uiteindelijk blijft er één waarde van het inspreekmodel overeind: het is een goede oefening in spreken. Niks mis mee, oefening baart kunst. Maar als dit ons belangrijkste besluitvormingsmodel is, dan is de vraag: wat vinden we belangrijker? Goed leren spreken, of onze politieke ideeën op een zinnige manier kanaliseren?

“Interpretatie van sociaal-liberalisme is ook geen exacte wetenschap, er worden niet voor niets hele masterclasses over georganiseerd.”

Artikel 17.2. Een Politieke Motie mag niet in strijd zijn met het Politiek Programma. Logisch natuurlijk: je wilt niet dat de JD tegelijkertijd twee tegenovergestelde dingen vindt. Daarom moet de CVZ controleren of elke motie strookt met het politiek programma. In de praktijk blijkt dat echter minder eenvoudig. Moties zijn vaak zo concreet dat het onderwerp helemaal niet expliciet in het politiek programma staat. En dan verschuift de interpretatie van deze HR-regel al snel: hebben we hier niet al eens eerder iets over besloten? Maar hoe weet je dat? In de praktijk komt het neer op een stokoud CVZ-lid dat zich afvraagt: “Was dit niet op het Wintercongres van '09?” En dan begint het grote zoeken. De site ziet er sinds 2020 stukken beter uit, maar het terugvinden van moties is juist moeilijker geworden — er is geen zoekfunctie ingebouwd. Dus het collectief geheugen van de JD reikt zo ver als de leeftijd van het oudste CVZ-lid.

Dat is geen betrouwbare manier van archiveren. Nu zijn moties meestal bedoeld als reactie op actuele politieke kwesties, dus het is ergens logisch dat ze een korte houdbaarheidsdatum hebben. Maar het gevolg is wel dat onze besluitvorming gatenkaas wordt. Want als we alleen kijken of we een vergelijkbare motie al eens eerder hebben aangenomen, en niet of een nieuwe motie überhaupt past binnen ons gedachtegoed, missen we iets belangrijks. Dat is eigenlijk wél wat Artikel 17.2 bedoelt: een motie moet niet in strijd zijn met het gedachtegoed dat in het politiek- en beginselprogramma is vastgelegd. Het politiek programma geeft de hoofdlijnen, moties zijn concrete invullingen. Dus je zult als het goed is zelden een letterlijke overlap vinden. Maar een motie kan alsnog strijdig zijn met de strekking van het programma, of met de sociaal-liberale grondslagen van de vereniging.

Die toets is lastiger. ‘Ctrl+F’ helpt je niet. En interpretatie van sociaal-liberalisme is ook geen exacte wetenschap, er worden niet voor niets hele masterclasses over georganiseerd. Het is dus niet aan de CVZ om dat zelfstandig te bepalen.

“Waarom voelen wij ons als JD dan verplicht om na een korte, wellicht interessante discussie meteen te stemmen?”

Net als in Artikel 120 van de Grondwet geldt hier: uiteindelijk is het aan het congres om te beoordelen of een motie strijdig is met de JD-grondwet, het beginselprogramma. Maar ook dat blijkt lastig. Een spreker heeft 30 seconden, en ‘dit is niet sociaal-liberaal’ blijft dan vaak een leeg statement. De discussie blijft steken in de praktische uitwerking van moties,

terwijl de fundamentele ideeën eronder onbesproken blijven.

Artikel 17.7. Er wordt gestemd over de Politieke Motie.

De stemming slaat de discussie, die toch al te kort is voor echte inhoudelijke uitwisseling, plat tot een simpel ‘voor’ of ‘tegen’. Soms moet dat. De politiek is er uiteindelijk ook om knopen door te hakken. Maar zelfs in de Tweede Kamer worden besluiten pas genomen na commissievergaderingen, inhoudelijke voorbereiding en overleg. Waarom voelen wij ons als JD dan verplicht om na een korte, wellicht interessante discussie meteen te stemmen? Waarom is er niet gewoon de optie: ‘goed idee, laten we hier een discussieavond aan wijden en het er dan eens echt over hebben?’ Technisch gezien is die optie er: je kunt ‘tegen’ stemmen. Maar dat voelt gek, want je vond het eigenlijk een interessant voorstel.

En omdat de discussie nu wordt afgerond, lijkt het logisch om dan maar te stemmen. Dus wordt het toch: ‘voor’. Dat stemmoment heeft bovendien een perverse invloed op de vorm van moties. Soms willen we zó graag ergens iets van vinden, dat we twee moties indienen: eentje die de ene kant opgaat, eentje die de andere. Grote kans dat er eentje wordt aangenomen. Dan hebben we tenminste iets besloten. Maar hiermee worden we in een vals dilemma geduwd en nemen we een overhaaste beslissing. Want de eerste kwaliteitscheck van een motie zou moeten zijn: gelooft de indiener hier daadwerkelijk in? In het proces zit in zekere zin ingebakken dat dit wel degelijk zo is: iemand betreedt namelijk het podium tijdens een ALV, brengt zijn idee naar voren en neemt het risico om erop te worden afgerekend. En dat geloof van de indiener hebben we nodig, want de discussie is kort, en niemand heeft de tijd om zich volledig in alles te verdiepen. Natuurlijk moet je nog steeds kritisch zijn, maar je moet kunnen vertrouwen op de basisintentie en het huiswerk van de indiener. Die check valt volledig weg als je twee

moties indient met tegengestelde strekking. Wat vindt de indiener dan eigenlijk? Wat vindt de zaal? Niemand weet het. We stemmen, en dan vinden we opeens iets. Klaar.

“Ik denk dat het vooral belangrijk is om een alternatief voor politieke discussie op de ALV te geven”

Hoe nu verder?

Oke, motiemadame. Wat stel je dan wel voor? Ik denk dat het vooral belangrijk is om een alternatief voor politieke discussie op de ALV te geven, een die niet via moties gaat, en over de vorm van dit alternatief kan getwist worden. Een mogelijkheid zou kunnen zijn wat de PJO van het NSC, Jong Sociaal Contract (JSC), tijdens hun allereerste congres deed. Toen konden individuele leden spreekijd aanvragen over een onderwerp naar keuze. Zo spraken leden over hun maatschappijvisie, over wat zij van de ontwikkelingen in Nederland vonden, en waar volgens hen de aandacht van de JSC naartoe zou moeten gaan.

En zo lieten ze zien dat het op een congres ook anders kan. Ik denk dat we daar binnen de JD iets van kunnen leren. Wat nou als we een inhoudelijk blok van een uur op de ALV inplannen, waarin leden zich van tevoren kunnen inschrijven om te spreken? Geen motie, maar een voorstel om ergens het gesprek over te openen. Dan kunnen de CVZ en de ALV samen bepalen welke onderwerpen het meest interessant zijn om te horen, en in welke volgorde. De zaal kan daarna reageren, vragen stellen, en er kunnen vervolgvonden georganiseerd worden over de onderwerpen die zijn aangesneden. Uit die avonden kunnen dan weer moties voortkomen, of aanpassingen aan het politiek programma, of andere vormen van besluitvorming. Dit is geen pleidooi tegen het indienen van moties. Ik ben die niet nader te noemen persoon van de besluit-vormingscommissie van D66 niet. Ik wil alleen een extra manier tot leven roepen om politieke ideeën te delen en te bespreken, zonder dat het altijd in de rigide mal van een motie gegoten hoeft te worden.

“Ik vond het een groot voordeel dat jongeren onder elkaar het politieke vak konden leren.”

Interview met Bob van den Bos, geestelijk vader van de JD

Het is lastig voor te stellen, maar niet iedereen bij D66 was ruim veertig jaar geleden even enthousiast over de oprichting van de Jonge Democraten. Zo zag Hans van Mierlo er weinig in. Het was voornamelijk aan Bob van den Bos (77), vicevoorzitter politiek van D66 en tevens columnist bij het lijfblad *democraat*, om hardvochtig te pleiten voor een onafhankelijke jongerenorganisatie, terwijl machtige figuren dat juist wilde tegenhouden. De DEMO interviewde hem over de prille begindagen.

Breda, 1978. In congreslocatie het Turfschip in Breda, immers nu een parkeergarage, spreken D66-congresleden zich uit over de vorm en het bestaansrecht van een jongerenorganisatie. Binnen de partij bestond de vrees dat een deelorganisatie van jongeren ook deelbelangen zou gaan dienen. Van den Bos: “Wij zijn altijd een partij voor het algemeen

belang geweest.” Dat is niet verrassend, omdat D66 zich juist verzette tegen de verzuilingspolitiek. Men wilde dat op hen gestemd werd gebaseerd op de inhoud van het partijprogramma. Toch stemde het congres vóór het oprichten van een jongerenorganisatie, maar binnen D66 en niet erbuiten.

Bij het voorjaarscongres van '79 kreeg het orgaan zijn eindvorm. Het werd een werkgroep met de naam ‘Jongerenaktiveringscentrum’ (JOAC) die onder de verantwoordelijkheid viel van het hoofdbestuur. “Het was een voorloper van de Jonge Democraten, maar het was geen echte organisatie. Het waren in feite de woordvoerders voor de jongeren. Niet iedereen in de partij was een voorstander om van het JOAC een organisatie van te maken. Ze vonden het prima om met ze te praten en dat jongeren gezellige bijeenkomsten hielden en samen bier dronken, maar het werd niet als

volwaardig gezien door een aantal mensen in de partij.”

Toen Van den Bos zijn intrede deed in het hoofdbestuur als vicevoorzitter politiek in 1981, was de JOAC in volle gang. Toch proefde hij dat er behoefte was aan meer. “Ik vond het een heel groot voordeel als jongeren onder elkaar het politieke vak konden leren. Dan worden ze niet op de vingers gekeken door allerlei mensen uit de partij. Ze durven dan meer als ze onder elkaar zijn. Er is ruimte om fouten te maken en om te oefenen. Ook vond ik de sociale ontmoetingsfunctie van belang. Het was ook een plek waar jongeren graag kwamen om elkaar te ontmoeten.”

Toch waren er mensen binnen D66 die het wat anders zagen, waaronder Hans van Mierlo. “Binnen de partij was al het breedgedragen sentiment jeugdig te zijn, dus vroegen mensen zich af: ‘hoezo moeten we nog een aparte jongerenorganisatie hebben?’ Zeker Van Mierlo, die een jonge opstandige was. Hij zag zichzelf altijd nog als jong en bleef dat eigenlijk ook”. Daarnaast heerste nog altijd de angst dat er zo een deelbelang zou worden bediend. Van den Bos ervaaarde die angst niet: “Het was totaal geen overtuigend argument om tegen de oprichting van de Jonge Democraten te zijn. Ik kende die jongeren; ze gingen veel verder en breder dan alleen hun eigen belang. Ze hadden het over diverse onderwerpen en echt niet alleen over de belangen van studenten. Het was niet zo!”

“Binnen D66 was al het breedgedragen sentiment jeugdig te zijn. Hoezo moeten we een jongerenorganisatie hebben?”

Van den Bos en de jongeren kregen in 1984 hun zin. Bij het voorjaarscongres werd de resolutie van de vicevoorzitter aangenomen waarmee een zelfstandige jongerenorganisatie, de Jonge Democraten, een feit was. Het was een lang pad geweest, mede doordat een instemming van het hoofdbestuur noodzakelijk was volgens de statuten. “Jacob Kohnstamm was D66-voorzitter en hij was het helemaal eens met Van Mierlo. Ik moest dus niet alleen een deel van de partij overtuigen, maar ook de voorzitter. Ik heb toch een meerderheid binnen het hoofdbestuur mee kunnen krijgen. Hoe zeg ik dat netjes? Ik heb het gewonnen.” Van den Bos zou uiteindelijk zelf het allereerste JD-bestuur installeren in café Eik van Linde in Amsterdam.

Als ik Van den Bos attendeer op het thema van dit magazine, ‘domheid’, had hij over van de tegenstanders van de Jonge Democraten het volgende te zeggen: “Laat ik Koningin Máxima citeren: ‘Hij was een beetje dom’. Het domme zat erin, dat de tegenstanders zich onvoldoende hadden weten te verplaatsen in de behoeften van jongeren. Ik vind juist als D66’er, dat de kern van het politiek denken ligt in jezelf kunnen verplaatsen in anderen.”

▶ **Waar vind je de JD soms dom in?**

“Dit is ook eigen aan D66, maar soms zitten we nogal binnen onze eigen bubbel, zonder de uitgestoken hand naar buiten. Dan gaan we eraan voorbij dat anderen anders denken.”

Dat vinden wij soms moeilijk te begrijpen, wanneer ze niet rationeel overkomen.”

“Onze plek is aan tafel, niet op de snelweg”

Wat trekt je nu aan het landelijke?

“Het gaat met Nederland niet heel lekker, daarom ben ik ook lid geworden bij de JD en D66. Onze club is nog steeds een plek voor iedereen die zich zorgen maakt over de democratie. Het rechtse kabinet gaat tekeer en dat is te merken. In die tijden is het belangrijk om elkaar vast te houden. Daarom wil ik bruggen slaan, richting een constructieve verhouding met D66. Het is onze kracht als PJO dat we aan tafel zitten en ons geluid kunnen laten horen. Dat onderscheidt ons van protestorganisaties, die de snelweg moeten opzoeken.”

Je komt als Zeeuw binnen de JD wellicht ook van ‘buiten’.

“Ja, maar ik heb eigenlijk drie perspectieven: vanuit de middel-

INTERVIEW

RUNE OOMEN

Kandidaat Politiek

Leeftijd
21 jaar

Afdeling
Rotterdam-Zeeland

Studie

Liberal Arts & Sciences

Functie

Regionale Zaken - JD Rotterdam- Zeeland

grote stad Tilburg, het, tja, grote dorp Middelburg, en nu de metropool Rotterdam. De culturen zijn heel anders, maar ook de thema's. Neem infrastructuur. In Middelburg gaat het echt om de basale toegang tot het OV, maar in Rotterdam over luxe: een nieuwe strook op de snelweg of een extra metro. Tegelijkertijd kan ik als lhbti' er in Rotterdam makkelijker mijzelf zijn. De eerste keer dat ik echt met homofobie te maken kreeg, was in Middelburg. Er is binnen de JD nog best een superioriteitsgevoel vanuit de Randstad. Ik kwam snel bekend te staan als 'die ene uit Zeeland'. Maar de provincie heeft nu wel weer een plek binnen de afdeling (de vroegere afdeling Rotterdam is afgelopen jaar omgedoopt tot Rotterdam-Zeeland, red), hoewel dat een intens gevecht was.”

Komt die constructieve toon voort uit dat je nu ook bestuurslid bij D66 Zeeland bent?

“Ik verhuis over twee weken uit Middelburg, dus ik stop dan bij D66 Zeeland. Het was een fijne tijd waarin ik veel over Zeeland heb geleerd, maar ik ga daar niet door tijdens mijn LB-jaar. En zoals ik al noemde: ik ben kritisch, en benoem pijnpunten waar ze zitten. Maar er zit een verschil tussen D66 bashen en kritiek kunnen leveren. Het is de truc om je gelijk te hebben en dat vervolgens aan tafel ook te krijgen. Als dat niet lukt, dan moet je je publiekelijk uitspreken.”

▶ **Je hebt je een week voor het congres gekandideerd als landelijk voorzitter. Vertel eens!**

“Het is een unieke situatie, ja, ik weet niet of dit eerder zo is gebeurd. Ik heb er eerder over na

zitten denken om me te kandideren, maar ik vind dat je alleen Landelijk Bestuur (LB) moet je alleen doen als je er echt vol voor gaat. Ik had andere plannen voor komend jaar rondom studie en werk, maar de politiek in Nederland kan die blijkbaar snel overhoop halen. Door de val van het kabinet komen er nu twee belangrijke verkiezingen aan: dat is voor mij de *trigger*. Ik wil niet aan de zijlijn staan, maar actie ondernemen en mij 100% inzetten voor de JD.”

Sinds afgelopen week wacht het aankomende LB maar liefst twee campagnes.

“Als eerste de Tweede Kamerverkiezingen in oktober. Daar kunnen we veel invloed hebben op het nieuwe verkiezingsprogramma, en het is mijn droomscenario om een Jonge Democraat in de Tweede Kamer te krijgen. Afhankelijk van hoe het loopt vind ik het ook belangrijk om samen te werken met andere PJO's richting de formatie, en om samen opiniestukken uit te brengen.

Ik heb wel de vrees dat de gemeenteraadsverkiezingen in maart overschaduw zullen worden door de Kamer-

INTERVIEW

RACHELLE SMOOK

Kandidaat Voorzitter

Leeftijd
21 jaar

Afdeling
Leiden-Haaglanden

Studie

Sportkunde

Functie

Voorzitter Leiden-Haaglanden

verkiezingen en de formatie. Dat terwijl de gemeenteraadsverkiezingen juist de plek zijn waar de JD volgens mij de meeste invloed kan hebben. Via jonge kandidaten op de lijst, meeschrijven aan verkiezingsprogramma's. Dat maakt het belangrijk om afdelingen te ondersteunen bij lokale acties, terwijl we vanuit het LB in blijven spelen op landelijke ontwikkelingen. We weten ook nog niet welke rol D66 gaat spelen na de Kamerverkiezingen.”

“Ik wil me 100% inzetten voor de JD”

Wat zijn jouw concrete plannen buiten de campagnes?

“Het hoofdpunt voor mij nu zijn de verkiezingen, maar ik vind het

belangrijk dat we in samenwerking met de trainers een meerjarenplan voor scholing en leden- ontwikkeling op gaan zetten. Dat plan wil ik voorleggen aan de ALV, zodat leden daarover mee kunnen praten. Douwe heeft het buddysysteem genoemd, dat vind ik een goed idee.”

Bij welke pubquizcategorie zou jij het LB kunnen carry'en?

“Sport! Alle punten, makkie.”

▶ Waarin is de JD soms een beetje dom?

“Wat ik aan zou willen pakken is dat het Landelijk Bestuur toch weer naar de afdelingen gaat. Bij de JD Amsterdam hadden we bijvoorbeeld een evenement met Gerben Jan Gerbrandy, daar kwamen gewoon veertig mensen op af! Maar er was geen LB'er. Daarvan dacht ik wel: dat is een beetje dom.”

“Ik mis actie en levendigheid binnen de JD”

▶ Waarin is de JD soms een beetje dom?

“Nou, ik heb afgelopen jaar ontzettend veel plezier gehaald uit het voorzitterschap van Amsterdam. Ik vind het zelf enorm leuk om bezig te zijn geweest met het vooruitkijken naar de gemeenteraadsverkiezingen. Vanaf het begin ben ik gaan kijken hoe we als JD zichtbaarder konden worden buiten Amsterdam. We zijn nu ook actief bij de D66-fractie in Alkmaar en Almere, om te zien wat daar mogelijk is. Ik wil dat doortrekken naar landelijk niveau. Wat kunnen we als Landelijk Bestuur betekenen voor Jonge Democraten in hun gemeente?”

INTERVIEW

STIJN VERLAAN

Kandidaat Voorzitter

Leeftijd
25 jaar

Afdeling
Amsterdam

Studie
Internationale Bedrijfskunde

Functie
Voorzitter - JD Amsterdam

▶ Waarin is de JD soms een beetje dom?

“Het afgelopen jaar is er best veel gebeurd in Amsterdam – dat kan je verwachten met een burgemeester als Femke Halsema – en ben blij dat ik daar een rol in heb kunnen spelen voor de Jonge Democraten, door echt een visie te stellen en duidelijkheid te scheppen. Ik denk dat je aan mij een hele goede hebt, vanwege mijn proactieve houding en interesse in alles wat er in de vereniging gebeurt.”

▶ Waarin is de JD soms een beetje dom?

“Ik heb daar al over nagedacht en heb elke dag weer nieuwe ideeën. Misschien is dat wel een beetje manifesting destiny of wishful thinking. Maar als ik op het podium sta zou wel iets willen zeggen over die proefballonnetjes van het vorige congres. Tien nieuwe steden bouwen klinkt leuk, maar wat betekent dat nou? Om het hele Groene Hart nou grijs te laten maken...”

▶ Waarin is de JD soms een beetje dom?

“Laat ik zeggen dat ik de feesten bij de JD altijd heel gezellig vind. Daar kan geen andere vereniging tegenop.”

▶ Waarin is de JD soms een beetje dom?

“Ik kan soms wel echt flink lopen knoeien met digitale zaken. Een kabeltje aansluiten: prima. Maar vraag mij niet om een JD-instagrampost in elkaar te zetten.”

▶ Waarin is de JD soms een beetje dom?

“Ik denk dat de JD soms wel wat brutaler mag zijn. Soms komen we een beetje te lief over en worden we sneller vergeten door D66 of andere PJO's. Ik zou willen dat de JD zich over sommige onderwerpen gewoon harder uitspreekt. Niet alleen meegaan in de trend die er al is, maar ook met vernieuwende ideeën en statements komen.”

▶ Waarin is de JD soms een beetje dom?

“Ik denk gelijk aan sociale veiligheid, in de breedste zin van het woord. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn en daar mag echt meer aandacht voor komen. Er is veel onderbelicht en er zijn bepaalde dingen die altijd al zo gaan. En daar mag best verandering in komen.”

▶ Waarin is de JD soms een beetje dom?

“Ik heb nog getwijfeld. Je vraagt jezelf toch af of mensen wel echt op mij zitten te wachten. Maar toen kwam ik tot de realisatie dat ik echt iets waardevols heb om bij te dragen. Ik heb zelf de JD ervaren als een warm bad waarvoor ik me graag wil inzetten. En ik weet heel goed hoe het is om ergens aan te bouwen zonder applaus, om het zo maar te zeggen. Je ziet op afdelingsniveau dat de betrokkenheid van leden minder

INTERVIEW

NAOMI KUIPERS

Kandidaat Voorzitter

Leeftijd
27 jaar

Afdeling
Brabant

Studie
Bestuurskunde

Functie
Voorzitter - JD Brabant

is en daar heb ik samen met mijn bestuur het afgelopen jaar hard aan gewerkt. Ik denk dat ik weet wat er nodig is om verbinding en veiligheid weer centraal te stellen.”

“De JD mag soms brutaler zijn.”

▶ Waarin is de JD soms een beetje dom?

“Ik wil ze de tools bieden waar ze zelf behoefte aan hebben. Maar ik denk bijvoorbeeld ook aan formatontwikkeling, in de vorm van kant en klare trainingen voor de werkgroepen specifiek, of bijvoorbeeld startersgidsen voor het begin van het jaar.”

▶ Waarin is de JD soms een beetje dom?

“Dat stemrecht niet voor iedereen zou moeten zijn. Ik vind het gewoon bizar, laat ik mijn zusje nemen als voorbeeld. Ze is niet bezig met politiek, weet nog net wat een minister-president is, maar daarna wordt het spannend. Maar ze kan wel stemmen. Hoe je het zou vormgeven? Je kan moeilijk zeggen dat je vanaf een bepaald IQ pas mag stemmen. Maar een kleine quiz voordat je mag stemmen zou niet verkeerd zijn.”

Maakt sociale media ons dommer?

Tekst: **Shaniqua Monsels**

Dat sociale media ons onproductief maakt, is geen geheim. Urenlang doomscrollen op Tiktok totdat je het gevoel hebt alles gezien te hebben. Elke Instagram-story van je vrienden in de gaten houden om op de hoogte te blijven, want je moet toch weten wat iedereen uitspookt. Een feed die gevuld is met maatschappelijk betrokken initiatieven en organisaties, zodat je toch up to date blijft in een wereld die 1000 kilometer per uur gaat. Kijk in de gemiddelde trein om je heen, en iedereen zit met zijn oortjes in vastgeklampt aan zijn telefoon. Terwijl iedereen zich compleet in zijn eigen omgeving waant, vraag ik me af wanneer dit zo normaal is geworden. Wanneer zijn wij zo verslaafd geworden aan onze telefoon, of specifiek aan sociale media?

Sociale media hebben een verslavende werking. Maar makensociale media ons echt dom? De opkomst van sociale media heeft de manier waarop wij omgaan met informatie ingrijpend veranderd. Er is sprake van een fundamentele verschuiving naar een cultuur die gedomineerd wordt door korte, snelle stukjes content.

“Als we kritisch naar onszelf kijken, posten we alleen de dingen online die ons gunstig lijken.”

De snelle informatiestromen en eindeloze feeds van sociale media moedigen gebruikers aan om kritisch denken te laten varen en te vertrouwen op snelkoppelingen, wat leidt tot een oppervlakkigere verwerking en een afname van de individuele analytische vaardigheden. Sociale media krijgen zo invloed op onze cognitieve vaardigheden, zoals geheugen, aandacht en kritisch denken.

Waarom is sociale media zo verslavend?

Sociale mediaplatforms, die zijn ontworpen om de aandacht van gebruikers te trekken en vast te houden, maken gebruik van algoritmes die prioriteit geven aan boeiende of sensationele content, ongeacht de diepgang of waarheidsgetrouwheid ervan. Hierdoor wordt in deze omgeving doorscrollen gestimuleerd, wat wordt gekenmerkt door snelle, oppervlakkige interactie met onderwerpen, in plaats van diepgaand onderzoek of begrip.

Uit onderzoek blijkt dat sociale media verslavend zijn doordat ze gebruikers continu belonen. Mensen krijgen waardering in de vorm van likes en volgers, waardoor hun nieuwsgierigheid steeds weer wordt gevoed.

Hierdoor komt het beloningshormoon vrij in het brein, wat zorgt voor de verslavende werking. Ook voeden social media het verlangen naar sociale bevestiging en de angst om iets te missen.

Verder stellen deskundigen dat sommige mensen gevoeliger zijn voor een social media verslaving, bijvoorbeeld mensen die narcistisch zijn of juist een laag zelfbeeld hebben.

Voor wie is social media het gevaarlijkst?

Dat sociale media een negatieve impact heeft op de jeugd is algemeen bekend. Maar ook op volwassenen heeft dit negatieve effecten. Het gevaar is dat op sociale media vaak desinformatie wordt verspreid. Zonder de hulpmiddelen om de juistheid van informatie of de context van historische en culturele inzichten kritisch te beoordelen, kunnen individuen gemakkelijk passieve consumenten van content worden, in plaats van actieve, geïnformeerde deelnemers aan culturele en democratische processen. We hebben allemaal weleens het boomer-argument “dat is echt waar want het heb op Facebook gestaan” gehoord. Tijdens de corona pandemie werd voor het eerst goed duidelijk wat deze desinformatie met de samenleving kan doen.

Sociale media polariseert

Sociale media hebben daarbij een polariserende werking, om verschillende redenen. De zogenaamde filterbubbels zorgen ervoor dat je meer informatie vanuit gelijkgestemde bronnen ontvangt dan ooit tevoren. Toch is het zo dat je ook wel aan de “verkeerde kant” van jouw mening kan belanden, en dan lijken de contrasten groter dan ooit. Door sociale media is er meer interactie buiten diens eigen bubbel,

en meer interactie met andersdenkenden.

Label is zo opgeplakt

Klimaatgek, antivaxxer of rechtsextremist: het zijn labels die gemakkelijker worden opgeplakt op sociale media. De mens heeft een intrinsieke motivatie om andere in hokjes te stoppen en labels op te plakken. Door sociale media kennen we elkaar niet goed, maar toch hebben we het gevoel van wel. Als we kritisch naar onszelf kijken, posten we alleen de dingen online die ons gunstig lijken.

De mooiste vakantiefoto's, de meest interessante lezingen die we bijwonen of de knapste selfies. Je laat alleen zien wat het positieve beeld dat je over jezelf hebt bevestigd. Ik post zelf nooit dat ik brak met een kater in bed lig. Maar als er een lezing wordt gegeven in de Balie mogen sociale media als eerst meegenieten. Hierdoor ontstaat een vertekend beeld. Hebben we wel genoeg informatie om mensen zomaar een label op te plakken? En wat voor gevaren brengt dit

Kunnen we nog zonder sociale media?

De vraag of we nog zonder sociale media kunnen is niet makkelijk. Ergens mogen we ervan uit gaan dat we dit kunnen, omdat we dit millennia hiervoor ook al hebben gedaan. Toch hebben sociale media ook veel positieve dingen met zich meegebracht. Er is een positief gevoel van verbondenheid ontstaan rondom sociale media: ze helpen ons om de massa te bereiken en zijn een goede tool om de vrije mening

van eenieder te delen.

Kortom, sociale media is haast niet meer weg te denken. Dit levert een heikele kwestie op: wel of geen sociale media? Terwijl we ons in deze spagaat begeven is het voor nu het belangrijkste dat we kijken naar de manier waarop we het gebruiken. Vermijd doomscrollen, beperk jezelf tot een aantal uur per dag, wees je ervan bewust dat er een groot verschil is tussen de offline en online wereld en pak wat vaker een boek op. Daar zal je kritisch én analytisch denkvermogen je voor bedanken!

DEMO-domheid

Wat voor doms hebben

DEMO-redacteuren eigenlijk gedaan?

'Gestemd op zo'n iets rechtsere studentenpartij tijdens de universiteitsraadsverkiezingen vorig jaar omdat ik wil dat de u-raad over de kwaliteit van het onderwijs ging in plaats van over klimaat, vegetarische catering en wc's (waar de andere partijen over campagne voerden) . Maar toen bleek een deel van die studentenpartij gewoon op de FVD-lijst te staan.'

Nikki

VVD-Kamerlid uitgenodigd in het monumentale grachtenpand van mijn werkgever. Gesprek ging uiteindelijk het eerste kwartier over hoeveel subsidie er wel niet naar onze huur ging.

Jelrik

Zo'n tien jaar geleden was ik fan van de youtuber Sargon Of Akkad, iemand die later bij Ukip (de partij van Nigel Farage) eindigde. Zelfs daar vonden ze hem een loser die iets te makkelijk grapjes over verkrachting en de holocaust maakte. Ik had eigenlijk veel te laat door dat het allemaal extreemrechtse bullshit was. Ik gun iedereen die nu nog in de ontkenningfase zit over Jordan Peterson, Elon Musk of Wierd Duk dezelfde ontwikkeling. Maar schiet a.u.b een beetje op.

Richard

Ik heb een keer als voorzitter van ASVA een krantenstukje doorgestuurd naar onze journalistieke contactpersoon. Ik had ongeveer de helft gelezen van het stukje, en het ging over hem, dus dat vond ik wel grappig. Echter, nadat ik het had gestuurd besepte ik me dat het van propria cures was (Een Satirische Amsterdamse Studentenkrant) en dat de andere helft dus vrij negatief was over deze persoon. Ik schaam me er nog steeds voor haha.

Izabella

Ik was een keer campagne aan het voeren in Den Haag en vroeg aan Kamerlid Hanneke van der Werf: 'Wat doe jij binnen D66?' Ik wist niet wie zij was, lol.

Aiden

Ik heb ooit in de nieuwsbrief tekst laten staan waarin ik mijn ongeduld uitte richting de international officer die zijn stukje voor de nieuwsbrief nog niet had gedeeld. Dus stond er nog in: "Maarten schiet op".

Niels

Colofon

De DEMO is het onafhankelijke ledenmagazine van de onge Demo:aten en wordt verspreid onder haar leden. Materiaal uit deze uitgave mag alleen worden verspreid met expliciete toestemming.

Editie
Zomer 2025

Online
www.demod.om
@Demo.om

Hoofdredactie
Izaella Ootman
Richard Oepel

Eindredactie
Elrik Westra
Richard Oepel

Contact
demo:redactie@gmail.com

Redactie
Elrik Westra
Nikki Rediksz
Mees Shenk
Aiden Benett
Shaniqua Monsels
Niels Oepelaar

Vormgeving
Richard Oepel
Izaella Ootman
Aiden Benett